

महाराष्ट्र शासन

तातडीचे

क्र.ग्रापनि-२०११/प्र.क्र.८६/पंरा-२
ग्रामविकास व जलसंधारण विभाग,
मंत्रालय, मादाम कामा रोड,
हुतात्मा राजगुरु चौक, मुंबई-३२.
दिनांक: २९ ऑक्टोबर, २०११

प्रति,

सर्व जिल्हाधिकारी.

विषय:- ग्रामपंचायत सरपंच पदाचे आरक्षण.

संदर्भ:- १) शासनपत्र समक्रमांक दिनांक २९/६/२०११ व
दिनांक १६/९/२०११.

२) शासनपत्र क्र.ग्रापनि-२००९/प्र.क्र.२१३/पंरा-२,
दिनांक १६/७/२०११.

महोदय,

राज्यातील बिगर अनुसूचित क्षेत्रातील ग्रामपंचायतीच्या सरपंच पदाचे सन २०१० ते २०१५ या कालावधीतील राज्यस्तरीय आरक्षण मुंबई ग्रामपंचायत (सरपंच व उपसरपंच) निवडणूक नियम, १९६४ च्या नियम २-अ मधील तरतूदीनुसार दि.२३/७/२०११ च्या अधिसूचनेद्वारे शासनस्तरावर निश्चित करण्यात आले असून उक्त नियमाच्या पोट नियम ३ व ४ मधील तरतूदीनुसार जिल्हाधिकारी यांनी पुढील कार्यवाही करावयाची आहे.

याबाबत संदर्भाधीन शासनपत्रांन्वये सर्व जिल्हाधिकारी यांना स्पष्टीकरणात्मक सूचनादेखील शासन स्तरावरून देण्यात आल्या आहेत. शासन स्तरावर निश्चित करून दिलेले आरक्षण तसेच याबाबतचे प्रचलित नियम आणि कायद्यामधील तरतूदीनुसार राज्यातील सर्व जिल्ह्यांमध्ये जिल्हास्तरीय सरपंच आरक्षणाबाबतची कार्यवाही जिल्हाधिकारी यांनी करणे आवश्यक आहे.

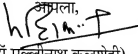
या संदर्भात आपले लक्ष मुंबई ग्रामपंचायत अधिनियम, १९५८ च्या कलम ३० व मुंबई ग्रामपंचायत (सरपंच व उपसरपंच) निवडणूक नियम, १९६४ च्या नियम २ (अ) मधील तरतूदीकडे पुन्हा एकदा वैधण्यात येत आहे. या तरतूदीद्वारे ग्रामपंचायतीच्या सरपंच पदापैकी ५० टक्के पदे महिलांसाठी राखीव ठेवणे कायद्याने बंधनकारक आहे. कायद्यातील या तरतूदीनुसार जिल्हा स्तरावर सरपंचांची पदे आरक्षित करताना प्रत्येक तालुक्यांमधील ग्रामपंचायतीपैकी किमान ५० टक्के पदे महिलांसाठी आरक्षित ठेवणे आवश्यक आहे.

शासनाने दि.२३/७/२०११ च्या अधिसूचनेद्वारे राज्यातील सरपंच पदाचे आरक्षण निश्चित केले आहे. हे आरक्षण निश्चित करताना प्रचलित तरतूदीनुसार सरपंच पदापैकी ५० टक्के पदे

महिलांसाठी राखिव ठेवण्यात आलेली आहेत. कायद्यातील तरतूदीनुसार जिल्हा स्तरावर सरपंचांची पदे आरक्षित करताना प्रत्येक तालुक्यामधील ग्रामपंचायतीमधील सरपंचांची किमान ५० टक्के पदे महिलांसाठी आरक्षित ठेवणे आवश्यक राहिल. महिलांच्या सुधारीत आरक्षणाबाबतची तरतूद सन २०११ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक १९, दि.२१/४/२०११ अन्वये दिली असून कायद्यातील याबाबतची सुधारणा सदर अधिनियम लागू झाल्यापासून अंमलात येणार असल्याने सदर अधिनियमाच्या अंमलबजावणीच्या दिनांकापूर्वी ज्या ग्रामपंचायतीच्या सरपंच पदाची निवडणूक पार पडली आहे अशा ग्रामपंचायतीच्या आरक्षणामध्ये पुढील सार्वत्रिक निवडणूकांपर्यंत कोणताही बदल होणार नसून सदर अधिनियम अंमलात आल्याच्या कालावधीमध्ये ज्या निवडणूका होतील त्यांनाच महिला आरक्षणाबाबतच्या सुधारीत तरतूदी लागू राहतील. या दिनांकापूर्वी आपण १/३ प्रमाणे विनिर्दिष्ट केलेले आरक्षण कायम राहिल त्यामुळे आपणास आता, उर्वरित बाहीव १७ टक्के आरक्षण संवर्गनिहाय पूर्ण करण्याची कार्यवाही करावी लागेल.

तथापि, काही जिल्हे वगळता या संदर्भात वरीलप्रमाणे केलेल्या कार्यवाहीची माहिती अद्यापही शासनास प्राप्त झाली नसून जिल्हा स्तरावर याबाबत करण्यात आलेल्या कार्यवाहीचा अहवाल उलट-टपाली शासनास पाठविण्यात यावा. तसेच, याबाबत जिल्हा स्तरावर अद्याप कार्यवाही झालेली नसल्यास तातडीने कार्यवाही करून तदनुषंगाने शासनास अवगत करण्यात यावे, ही विनंती.

याबाबतच्या विलंबामुळे उदभवणाऱ्या कोणत्याही प्रशासकीय/न्यायालयीन बाबींची जबाबदारी संबंधित जिल्हाधिकाऱ्यांची राहिल यांची कृपया नोंद घेण्यात यावी.

आपला,

(डॉ. मल्लोनाथ कलशेट्टी)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत माहिती व आवश्यक कार्यवाहीसाठी,
सर्व विभागीय आयुक्त.